

CRNA GORA

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

Adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 130
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 193
fax: +382 20 234 198
www.minmanj.gov.me

Br. 06-056/24-515/1

16.03.2024. godine

SEKTORSKA ANALIZA

za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2025. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☒ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2025.GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Saglasno članu 7 Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Strategija manjinske politike predstavlja strateški dokument kojim Vlada Crne Gore definiše mjere za sprovođenje ovog Zakona i unapređivanja i zaštitu prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovu punu integraciju u Crnogorsko društvo, uz očuvanje etničkih, jezičkih i kulturoloških specifičnosti.

Strateški cilj Strategije manjinske politike 2024/2028.godine je jačanje postojećih institucija i dosledna implementacija zakonodavnog okvira čime će se u praksi omogućiti dalje unapređenje statusa manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu.

Prvenstveni riječ je o oblastima zaštite kulturnog identiteta, obrazovanju, informisanju, promovisanju jezičke različitosti tradicije običaja i drugih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, dok je djelotvorno učešće manjina u javnom i političkom životu jedna od osnovnih intencija u međunarodnim standardima, a koje je prepoznato i kroz domaće zakonodavstvo i praksu. Vizija Ministarstva ljudskih i manjinskih prava jeste izgradnja Crne Gore kao interkulturalne države, odnosno da pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica budu u potpunosti integrisani u Crnogorsko društvo, uz očuvanje i unapređenje njihovih posebnosti u oblastima kulture, obrazovanja, tradicije, običaja, i drugih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Prioritetni problemi iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija a predviđeni su Strategijom manjinske politike 2024-2028. godine su sledeće oblasti:

- Upotreba manjinskih jezika
- Obrazovanje
- Kultura i identitet
- Informisanje
- Zapošljavanje
- Djelotvorno učešće manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom i političkom životu.

Sloboda korišćenja Maternih jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica su garantovana Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama i drugim pravnim aktima u Crnoj Gori. Ova Ustavna i zakonska mogućnost se ne primenjuje u zadovoljavućem nivou od strane građana, organa lokalnih samouprava i državnih organa.

U oblasti obrazovanja poželjno je uključiti više identitetskih tema koja promovišu posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, posebno u oblasti kulture, istorije, stvaralaštvu i suživotu svih građana Crne Gore. Kulturna raznolikost obogaćuje Crnu Goru. Ali treba intevizirati aktivnosti koja pospešuju očuvanju culture manjinskih naroda i njihovu interkulturalnost.

U polju informisanosti treba se fokusirati na srazmjernu zastupljenost tema koja se bave pitanjima manjina i da se promovišu sredstva informisanja na manjinskim jezicima.

U oblasti zapošljavanja je osnažena duštveno-ekonomska integracija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu putem implemetacije postojećih normativnih rješenja i instrumenata zapošljavanja.

Manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama Ustavom se jemči pravo na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije. Potrebno je preduzeti aktivnosti i informisati i promovisati javnost i pripadnike manjina o ovom Ustavom zagaranovanom pravu

Doprinos nevladinih organizacija u rješavanju problema:

Upoznavanje cjelokupne javnosti u Crnoj Gori sa pravima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Prezentiranje javnosti tradicionalno dobrih međuetničkih, međukonfesionalnih, i međukulturalnih odnosa u Crnoj Gori.

- Istraživanja o demografskim, ekonomskim, pravnim, socijalnim, kulturnim, jezičkim i drugim aspektima koji determinišu položaj manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.
- Istraživanja o demografskim, ekonomskim, pravnim, socijalnim, kulturnim i drugim aspektima koji determinišu položaj manjinske populacije;
 - Nerazvijena svijest o važnosti ljudskih i manjinskih prava i eliminacije diskriminacije;
 - Nedovoljno razumijevanje državnih i lokalnih službenika i namještenika o konceptu upotrebe jezika i pisma manjinskih naroda u službenoj komunikaciji, kao i u obrazovnom sistemu;
 - Neodgovarajuće finansiranje programskih sadržaja posvećenih manjinama u medijima, posebno programa koja pospešuju informisanje na jeziku manjina na vizuelnim ili štampanim medijima;
 - Nastavak kreiranja programskih radio i TV sadržaja o manjinama, koji su od značaja za razvoj nauke, kulture i informisanja;
 - Obezbijediti proizvodnju i emitovanje programskih sadržaja na jezicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- Nedovoljan broj kampanja, tribina, okruglih stolova, reklama koje se organizuju u cilju promocije zapošljavanja i političke zastupljenosti manjina u crnogorsko društvo i dr;
 - Afirmisanje načela građanskog obrazovanja i vaspitanja, u duhu tradicije, kulture i istorije manjina u nastavnom procesu;
 - Periodična istraživanja o zastupljenosti manjina u organima državne uprave, lokalne samouprave i javnih službi;

- Organizovati edukacije za mlade pripadnice nacionalnih manjina i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kako bi se osnažile za bavljenje politikom;
- Upoznavanje sa principa afirmativne akcije prilikom upisa i školovanja predstavnika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori.

- Edukacija učenika, aktivistkinja, prosvjetnih radnika, sa kulturom, tradicijom i jezicima manjinskih naroda u Crnoj Gori.

- Organizovanje kampanja u opštinama gde manjinski narodi čine većinu ili značajan dio stanovništva sa upoznavanjem zakonskih normi o pravima manjinskih naroda u oblasti obrazovanja.

- Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema upotreba jezika i pisma:

- Upoznavanje državnih i lokalnih službenika i namještenika o konceptu upotrebe jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

- Edukacija državnih i lokalnih službenika o primeni zakonskih normi o pravima na upotrebu maternjeg jezika u Crnoj Gori.

- Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na pravo korišćenja maternjeg jezika na ličnim dokumentima u Crnoj Gori.

- Organizovanje kampanji, tribina, okruglih stolova, reklama sa ciljem promocije jezika manjinskih naroda.

- Izdavanje brošura o manjinskim jezicima u Crnoj Gori.

- Izdavanje brošura kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori.

- Organizovanje manifestacija koja pospešuju unapređenje i očuvanje kulturnog nasleđa manjinskih naroda u Crnoj Gori.
 - Podsticanje interkulturalnoj razmjeni i bogatstvo različitosti.
- Uraditi istraživanje o poznavanju kulture manjina u gradovima gdje manjinski narodi su manje zastupljeni.
- Organizovanje aktivnosti o podizanju svijesti o međukulturnom dijalogu u Crnoj Gori.
- Promovisanje interkulturalnosti u Crnoj Gori.
- Organizovati i promovisati kulturne stvaraoce koji su pripadnici manjinskih naroda.

Kontinuirano sprovoditi istraživanje, na osnovu kojeg se prate promjene u stavovima građana po pitanju diskriminacije prema pripadnicama manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Razviti svijest o važnosti očuvanja i unapređenja kulture, istorije jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Mjerenje etničke distance odnosno istraživanje koje daje sliku o interetničkim odnosima.

Organizovanje tematskih okruglih stolova /radionica u cilju ukazivanja na ekonomske, pravne, socijalne, kulturne i druge aspekte koji determinišu položaj manjinske populacije.

Ispitivanja javnog mnjenja u pogledu mogućnosti participacije i aktivnog učešća u donošenju odluka koje se direktno tiču manjina na svim nivoima osnažuje participativni proces u kome manjine imaju odgovarajuću ulogu.

U cilju promovisanja, očuvanja i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, poželjno je potpisivanje najznačajnijih Memoranduma o saradnji sa organima lokalnih samouprava, koji imaju za cilj sprovođenje,

kontinuirano praćenje i implementaciju principa afirmativne akcije za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

UPOTREBA JEZIKA I PISMA

Lingvistička slika prema podacima Zavoda za statistiku (MONSTAT) u Crnoj Gori je sledeća: srpskim jezikom govori 265.895 ili 42,88 % stanovnika, crnogorskim jezikom govori 229.251 ili 36,97 % stanovnika, albanskim jezikom govori 32.671 ili 5,27 % stanovnika, bosanskim jezikom govori 33.077 ili 5,33 % stanovnika, romskim jezikom govori 5.169 ili 0,83% stanovnika i hrvatskim jezikom govori 2.791 ili 0,45% stanovnika.

Zakonom o manjinskim pravima i slobodama dato je i pravo na upotrebu svog jezika i pisma. Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama preciznije se definišu određeni pojmovi, pa se tako „značajan dio” zamjenjuju se riječima: „najmanje 5%”, dakle u jedinicama lokalne samouprave u kojima pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica čine većinu ili 5 % stanovništva, prema rezultatima dva poslednja uzastopna popisa, u službenoj upotrebi je i jezik tih manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema upotreba jezika i pisma manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Upoznavanje cjeleokupne javnosti u Crnoj Gori sa pravima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o slobodnoj upotrebi manjinskih jezika.

Edukacija državnih lokalnih službenika o primeni zakonskih normi o pravima na upotrebu manjinskog jezika u Crnoj Gori.

Upoznavanje državnih lokalnih službenika i namještenika sa konceptom upotrebe jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na parvo korišćenja maternjeg jezika na ličnim dokumentima u Crnoj Gori.

Sprovoditi istraživanje upotrebe manjinskih jezika u organima lokalne samouprave i državnim organima.

Unaprijediti primjenu prava na upotrebu maternjeg jezika u pravosudnom sistemu.

Željeno stanje koje se želi postići projektima:

Povećenje broja pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa konceptom upotrebe jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Upotreba manjinskih jezika na svim nivoima.

Uvećan procenat korišćenja maternjeg jezika na ličnim dokumentima u Crnoj Gori.

Unapređenje primjena maternjeg jezika u pravosudnom sistemu.

Organizovati kampanje, tribine, okrugle stolove, reklame sa ciljem promocije jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Procjena broja korisnika koja će biti obuhvaćeni navedenim aktivnostima su zainteresovana javnost Crne Gore, 250 službenika lokalne samouprave, najmanje 200 zaposlenih u državnoj upravi i sudstvu, najmanje 500 osoba manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica koji su obuhvaćeni kampanjama o značaju očuvanja i upotrebe manjinskih jezika:

Indikatori: Slobodna upotreba manjinskih jezika, očuvanje i unapređenje stanja manjinskih jezika u Crnoj Gori, broj sprovedenih edukacija/kampanja, broj sprovedenih treninga, broj organozovanih tematskih okruglih stolova/radionica.

OBRAZOVANJE- Sistemski zakoni u oblasti obrazovanja uvažili su koncept opšte ustavne garancije o obrazovanju manjina, na nivou opštih ciljeva i principa obrazovanja i pojedinačnih odredbi. Suštinski, sistem je usmjeren na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta.

Učenici manjinskih zajednica imaju pravo za obrazovanje na maternjem jeziku. Akcenat je na nastavnom planu i programu koji uključuje teme iz domena maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina i druge sadržaje koji promoviše međusobnu toleranciju i suživot.

Promovisanje međusobnog razumijevanja i tolerancije ogleda se u koncipiranju obaveznih i izbornih predmeta. Naime, znanja i vještine u oblasti ljudskih prava i vrijednosti interkulturalizma učenici stiču u okviru obaveznih i izbornih predmeta. Takođe, školama je data obaveza da u okviru otvorenog kurikulumu uključe 20 % nastavnih sadržaja koji će kreirati nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom što značajno doprinosi ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjinskih naroda, odnosno sredine u kojoj škola radi.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema:

Oснаžiti primjenu principa afirmativne akcije prilikom upisa i školovanja predstavnika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori.

Upoznavanje sa principa afirmativne akcije prilikom upisa i školovanja predstavnika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori.

Edukacija djece, učenika, aktivistkinja, prosvjetnih radnika, sa kulturom ,tradicojom, jezikom manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Organizovanje kampanja u opštinama gde manjinski narodi čine većinu ili značajan dio stanovništva sa upoznavanjem zakonskih normi o pravima manjinskih naroda u oblasti obrazovanja.

Kampanje za širu javnost u cilju ukazivanja na implementiranju zakonskih normi koji pospešuju obrazovanje manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na probleme manjinskih naroda u Crnoj Gori.
Informisanje/edukacije/treninzi o zakonskim mjerama za poboljšanje i realizaciju prava manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Antidiskriminacija u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja .

Izdavanje brošura koja afirmišu obrazovanje pripadnika manjinskih naroda na Univerzitetima u Crnoj Gori.

Kreirati resursno-tehničke pretpostavke za izučavanje jezika u obrazovnom sistemu.

Organizovati i promovisati izdanja u oblasti obrazovanja koja doprinose međukulturnoj raznolikosti i razumjevanju.

Organizovati promociju zastupljenosti obaveznih nastavnih-programskih sadržaja u obrazovnom sistemu Crne Gore iz oblasti kulture i istorije manjina.

Doprinjati smanjenju etničkog distanciranja među učenicima u školama.

Promovisati jednakost i toleranciju među učenicima u školi.

Motivacija i podrška maturantima/kinjama iz redova manjinskih naroda za upis na visokoškolskim ustanovama u Crnoj Gori.

Motivacija i podrška maturantima/kinjama iz redova manjinskih naroda za upis na visokoškolskim ustanovama u zemljama regiona.

Procjena broja korisnika koji će biti obuhvaćeni navedenim aktivnostima: Opšta zainteresovana javnost, 200 pripadnika stručne i akademske zajednice; najmanje 300 srednjoškolaca pripadnika manjina motivisano za upis u visokoškolske ustanove u Crnoj Gori i zemljama regiona.

Indikator: broj sprovedenih edukacija/kampanja; broj sprovedenih treninga, broj organizovanih tematskih okruglih stolova/radionica

KULTURA (TRADICIJA)

Zakonom o kulturi utvrđen je model ostvarivanja kulture na principima slobode stvaralaštva i poštovanja prava na kulturu, uz ravnopravno očuvanje svih kulturnih identiteta i poštovanje kulturne različitosti.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema Kultura (Tradicija):

Zaštita i očuvanje kulturnih dobara manjinskih naroda.

Promovisanje kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Očuvanje kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Organizovanje manifestacija koja pospešuju unapređenje i očuvanje kulturnog nasleđa manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Podsticanje interkulturalnoj razmjeni i bogatstvo različitosti.

Organizovati i promovisati kulturne stvaraoce koji su pripadnici manjinskih naroda. Obeležavanje značajnih datuma manjina u oblasti kulture.

Uraditi istraživanje o poznavanju kulture manjina u gradovima gdje manjinski narodi su namanje zastupljeni.

Sprovedene aktivnosti na podizanje svijesti o međukulturnom dijalogu u Crnoj Gori.

Promovisanje interkulturalnosti u Crnoj Gori.

Organizovati i promovisati kulturne stvaraocce koji su pripadnici manjinskih naroda.

Obelježavanje značajnih datuma manjina u sferi kulture.

Razvijati svijet o međukulturnom razumjevanju.

Promovisati kulturno blago manjina kao nasleđe multikulturalnosti Crne Gore.

Obogatiti bibliotetske fondove i bibliotetske aktivnosti sa sadržajima koji pospješuju upoznavanje kulture i tradicije manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Obuka zaposlenih u relevantnim institucijama o značaju očuvanja i unapređenja kulture manjina.

Procjena broja korisnika koji će biti obuhvaćeni navedenim aktivnostima; Celokupna javnost Crne Gore, 50 kulturnih stvaraoca iz redova manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, edukacija 500 osoba u važnosti očuvanja i unapređenja kulturne baštine manjina.

Indikatori: očuvanje i unapređenje kulture manjina, promovisanje interkulturalizma u Crnoj Gori, broj sprovedenih edukacija/kampanja, broj sprovedenih treninga, broj organozovanih tematskih okruglih stolova/radionica.

INFORMISANJE - za potrebe pojedinih javnih radio-difuznih servisa RTCG može osnivati regionalne radio i televizijske studije s posebnom obavezom proizvodnje i emitovanja regionalnih programa i programa na jezicima manjina, finasijski i tehnički ojačati održivost medija koji imaju program i sadržaje na jeziku manjina, obogatiti sadržaje javnih emitera vezano za kulturu, identitet i sadržaje na manjinskim jezicima.

U okviru informisanja pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom, hrvatskom, romskom i bosanskom jeziku. Štampani mediji se uglavnom finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, izuzev nedjeljnika na albanskom jeziku Koha Javore čije izdavanje finansira Skupština Crne Gore, na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 3 stav 2 Zakona o medijima.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema:

Održavanje tribina ,okruglih stolova, konferencija koja pospešuju informisanje na manjinskim jezicima u Crnoj Gori.

Obuka zaposlenih u Javnom servisu i drugim javnim emiterima za poboljšanje informisanja o manjinskim narodima u Crnoj Gori.

Izdavanje periodičnih štampanih medija koja promovišu interkulturalnost i suživot u Crnoj Gori.

Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na probleme informisanja manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Kreirati medijski prostor koji doprinosi kvalitetnijim predstavljanju i informisanju javnosti o kulturi i tradiciji manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Jačati kapacitete novinara i urednika i osoblja Internet portala (medija) da na profesionalan način odgovore standardima manjinskih prava.

Obogatiti sadržaje javnih emitera vezano za kulturu,identitet i sadržaje na manjinskim jezicima.

Povećati zastupljenost programskih sadržaja koji se odnose na identitet manjina u medijima.

Procjena broja korisnika koji će biti obuhvaćeni navedenim aktivnostima; Celokupna javnost Crne Gore, 10 lokalnih emitera, 40 novinara i urednika, 700 predstavnika lokalnih samoprava, 100 predstavnika državnih organa koji u opisu radnih mjesta imaju očuvanje i unapređenje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica u oblasti Informisanja

Indikatori:očuvanje i unapređenje informisanja na maternjem jeziku, broj sprovedenih edukacija/kampanja, broj sprovedenih treninga, broj organozovanih tematskih okruglih stolova/radionica.

KOLEKTIVNI NACIONALNI IDENTITET - potpuno normativno uređenje slobodne upotrebe i zaštite nacionalnih simbola u skladu sa ustavom i raspoloživim međunarodnim standardima.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema:

Organizovati tribine, okrugle stolove, radionice u kojima se promovišu manjinska prava u skladu sa Ustavom Crne Gore, važećim zakonodavstvom i međunarodnim potpisanim dokumentima.

POLITIČKA PARTICIPACIJA I ZASTUPLJENOST U ORGANIMA VLASTI

Učešće ili zastupljenost pripadnika manjina u političkom i javnom životu Crne Gore ima uporište u postojećem zakonodavstvu. Ustav Crne Gore u članu 79, tačka 9 i 10 jemči pravo na autentičnu zastupljenost pripadnika manjina u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine znatan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije, kao i pravo na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Između ostalih posebnih - manjinskih prava Ustavom se jemči i pravo na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema:

Organizovati kampanje, tribine o pravima zastupljenosti manjinskih naroda u političkom i javnom životu Crne Gore.

Edukovati predstavnike manjinskih naroda o značaju političke participacije, organizovati obuke o političkoj participaciji.

Pravno regulisanje izbornog zakonodavstva u cilju primjene ustavnih odredbi o političkom predstavljanju manjina, na osnovu principa afirmativne akcije.

Upoznavanje javnosti sa Zakonom o izboru odbornika i poslanika, posebno u opštinama gde manjine čine veći ili značajan deo stanovništva.

Procjena broja korisnika koji će biti obuhvaćeni navedenim aktivnostima; Celokupna javnost Crne Gore, 50 izabranih političkih predstavnika u jedinicama lokalne samouprave, 20 izabranih političkih predstavnika u Parlamentu Crne Gore, 100 zaposlenih u državnim organima , 50 predstavnika akademske zajednice, manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice.

Indikatori: Ustavom zagantovana prava za političku participaciju manjinskih naroda i drugih manjinski nacionalnih zajednica, broj sprovedenih edukacija/kampanja, broj sprovedenih treninga, broj organozovanih tematskih okruglih stolova/radionica.

K	Izvor(i) podataka
<p>1. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“ br. 001/07 i br. 038/13)</p> <p>2. Strategija manjinske politike, Politika Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjina 2024-2028</p> <p>3.Zakon o manjinskim pravima i slobodama ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 031/06 od 12.05.2006, 051/06 od 04.08.2006, 038/07 od 22.06.2007, Službeni list Crne Gore", br. 002/11 od 12.01.2011, 008/11 od 04.02.2011, 031/17 od 12.05.2017)</p> <p>4 Zakon o upotrebi nacionalnih simbola (Objavljen u "Sl. listu RCG", br. 55/00)</p>	<p>1. Ustav Crne Gore http://www.skupstina.me/index.php/me/ustav-crne-gore</p> <p>2.http://www.mmp.gov.me/biblioteka/strategije</p> <p>3. http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni</p>

	4. http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni
5. Izvještaji o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u posljednjih 5 godina.	5. http://www.minmanj.gov.me
6. Šesti Izvještaj Crne Gore o primjeni Evropske Povelje o regionalnim ili manjiisnkim jezicima,	6 ,7 www.gov.me/dokumenta
7. Četvrti Izvještaj Crne Gore o ostvarivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina	
8 . Akcioni plan za pregovaračko poglavlje 23	8, 9 http://www.eu.mr/mn/23
9. Izvještaj o implementaciji AP za PPCG 23	

2.2.Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
1. STRATEGIJA MANJINSKE POLITIKE 2024-2028.godine Politika Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjina	1. STRATEGIJA MANJINSKE POLITIKE 2024-2028.godine Politika Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjina, (izrada sve obuhvatne statističko-analitičke studije o manjinama, Zabrana diskriminacije, Upotreba jezika i pisma,
2. Akcioni plan Strategije manjinske politike	

<p>3. Zakon o manjinskim pravima i slobodama</p> <p>4. Akcioni plan za poglavlje 23., „Pravosuđe i temeljna prava,,</p>	<p>obrazovanje, kultura, informisanje, kolektivni nacionalni identitet, politička participacija, razvojna politika).</p> <p>Poglavlje: Obrazovanje Mjera: Unaprijediti multikulturalni i multietnički karakter obrazovnih kurikuluma u Crnoj Gori</p> <p>O snažiti primjenu principa afirmativne akcije prilikom upisa i školovanja predstavnika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori.</p> <p>Analizirati zakonska i strateška dokumenata u skladu s vizijom Strategije, kao i nastavne planove i programe i udžbenike u kontekstu zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica</p> <p>Poglavlje Kultura: Mjera: Očuvati kulturnu baštinu manjinskih naroda u Crnoj Gori Osigurati institucionalnu podršku prilikom obeležavanja značajnih datuma manjina i multikulturalnosti Obogatiti biblioteke fondove i aktivnosti kojima se pospešuje multikulturalnost.</p> <p>Poglavlje Informisanje: Mjera: Povećati zastupljenost programskih sadržaja koji se odnose na identitet manjina u medijima. Finasijski i tehnički ojačati medije koje imaju programe i sadržaje na jezicima manjina. Obogatiti sadržaje lokalnih javnih emitera vezano za kulturu i identitet manjina.</p>
---	--

	<p>Jačati kapacitete novinara i urednika i osoblja Internet portala (medija) da na profesionalan način odgovore standardima manjinskih prava.</p> <p>Sprovoditi kampanju za podizanje svijesti u medijima koja promoviše standarde iz oblasti manjinskih prava(javne kampanje, promotivni audiovizuelni spotovi i radio džinglovi).</p> <p>Poglavlje Kolektivni nacionalni identitet</p> <p>Mjera:</p> <p>Pratiti ostvarivanje prava manjina u Crnoj Gori</p> <p>Podignuti nivo svijesti manjina i opšte javnosti o statusu , pravima i obavezama manjina</p> <p>Implementirati kampanje za promociju prava iz Zakona o manjinskim pravima i slobodama.</p> <p>Poglavlje: Participacija i zastupljenost u organima vlasti</p> <p>Mjera:</p> <p>Osnažiti učešće manjina u političkom životu Crne Gore</p> <p>Edukovati pripadnike manjinskih naroda o značaju političke participacije</p>

2.3.Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Nevladine organizacije su prepoznate u Strategiji za unapređenje kvaliteta života manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori 2019-2023 kao veoma bitni partneri sa kojima treba razvijati saradnju, dalje unapređujući dosadašnja iskustva i partnerstva i stavljajući akcenat na aktivan doprinos svih aktera ostvarivanju ravnopravnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu.</p> <p>NVO posjeduju i visok nivo ekspertize i kvalitetne edukatore/specijaliste, te adekvatno obučeno osoblje koje može realizovati konkretne aktivnosti na rješavanju iznijetih problema.</p> <p>Doprinos nevladinih organizacija je vrlo značajan zbog prenošenja znanja i iskustava u oblasti očuvanja i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kroz organizovanje različitih edukacija, koje će za cilj imati razmjenu znanja i iskustva, iz okruženja u saradnji sa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Porast informisanosti javnosti - Povećan stepen podizanja svijesti javnosti o multikulturalnosti i pravima manjinskih naroda - Djelovanje na unapređenje zakonodavnog okvira za postizanje očuvanja i unapređenja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica - Mjere i aktivnosti preduzete od strane lokalnih vlasti na implementaciji nacionalne Strategije na lokalnom nivou - Unprijeđen streteški okvir za unapređenje manjinskih prava. - Učestvovanje u radu radnih tijela i radnih grupa za unapređenje prava manjinskih naroda - Veći stepen povjerenja građana u institucije - Sprovedenje brojne edukacije različitih ciljnih grupa - Sprovedena istraživanja <p>;</p> <p>Broj realizovanih mjera iz Strategije manjinske politike</p>	<p>Istraživanje o nivou diskriminacije ranjivih društvenih grupa u Crnoj Gori</p> <p>STRATEGIJA MANJINSKE POLITIKE 2024-2028.godine Politika Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjina</p> <p>Izveštaji o realizaciji projekata/programa NVO-a koje su nosioci projekata/programa; Izveštaji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu; Izveštaji Ministarstva za ljudska i manjinska prava; Izveštaji Ministarstva prosvjete; Izveštaji Ministarstva kulture; Izveštaji Ministarstva sporta; Izveštaji manjinskih organizacija i udruženja; Izveštaji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore; Izveštaji lokalnih samouprava; Media kliping; Izveštaji revizorskih institucija; Izveštaji o evaluaciji projekata;</p>

<p>ekspertima, prenošenje znanja i iskustva u vezi primjene koncepta razumnog prilagođavanja, kreiranju kampanja praćenje implementacije mjera iz Strategije i promociju jednakosti, a koje su definisane Akcionim planom za 2020 godinu.,realizovanje aktivnosti koji se odnose implementaciju preporuka Komiteta SE o Regionalnim i manjiskim jezicima,.</p> <p>Dati ciljevi će biti postignuti kroz realizovanje aktivnosti, posebno kroz partnerstvo nevladinih organizacija i koji za cilj imaju zaštitu, očuvanje , unapređenje i promociju jednakosti manjinskih naroda I drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori; organizovanje istraživanja i analiza stanja u oblasti unapređenja I očuvanja prava manjinskih naroda I drugih manjinskih nacionalnih zajednica,saradnju sa lokalnom samoupravom u ovoj oblasti,pokretanje i sprovođenje kampanja za podizanje nivoa svijesti o pravima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.</p>	<p>Broj i vrsta realizovanih kampanja</p> <p>Sprovedeno istraživanje</p> <p>Broj i vrsta sprovedenih edukacija</p> <p>Broj edukovanih učesnika</p> <p>Broj realizovanih aktivnosti sa nevladinim organizacijama,</p> <p>Broj i vrsta realizovanih aktivnosti sa predstavnicima lokalnih samouprava</p> <p>Broj i vrsta realizovananih aktivnosti sa predstavnicima medija</p> <p>Broj distribuiranih informativnih materijala, objavljenih publikacija, emitovanih audio-vizuelnih sadržaja, funkcionalnih IT platformi;</p> <p>Broj realizovanih kulturno-informativnih manifestacija;</p> <p>Broj i vrsta realizovanih događaja (okrugli sto, radionice i dr. događaja , javni skup, javni časovi, edukacije) koji za cilj imaju unapređenje prava manjinskih naroda u različitim oblastima</p>	<p>Izvještaji međunarodnih organizacija</p> <p>Izvještaji Zaštitnika ljudskih prava I sloboda Crne Gore</p> <p>Izvještaji o realizaciji mjera iz Strategije manjinske politike</p> <p>media plan</p>
--	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini, doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>Izrada sve obuhvatne statističko-analitičke studije o manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama, zabrana diskriminacije, upotreba jezika i pisma, obrazovanje, kultura (tradicija), razvojna i ekonomska politika, informisanje, politička participacija i zastupljenost u organima vlasti,</p>	<p>Javni konkurs će doprinijeti da se, kroz realizaciju raznovrsnih aktivnosti predloženih projekata nevladinih organizacija, realizuju mjere iz Strategije manjinske politike 2024-2028, Preporuka Komiteta SE o regionalnim I manjinskim jezicima, Akcionog plana za poglavlje 23. (Pravosuđe i temeljna prava)). Izvršiti studiozno istraživanje o demografskim, ekonomskim, pravnim, socijalnim, kulturnim i drugim aspektima koji determinišu položaj manjinske populacije. Studija bi trebala biti koordinisana između resornog ministarstva i ostalih uključenih institucija koji će odrediti Vlada Crne Gore i NVO sektora. Organizovanje kampanja od strane NVO sektora u cilju zabrane diskriminacije prema manjinskim narodima. Povećan stepen nivoa svijesti o važnosti ljudskih i manjinskih prava i eliminacije diskriminacije</p> <p>Normativno uređenje upotrebe jezika i pisma, na lokalnom, regionalnom i državnom nivou; ovo uključuje ujednačavanje procesnog i materijalnog zakonodavstva, u skladu sa pomenutim međunarodnopravnim standardima; upotrebu jezika i pisma od strane manjina u skladu sa relevantnim ustavnim garancijama; u tom kontekstu, obezbijediće se uslovi</p>

za izvršavanje ovih zakona, koji podrazumijevaju organizacione, funkcionalne i kontrolne mehanizme, izmjena i uskladjivanje nastavno-naučnih i vaspitno-obrazovnih programa u cilju uključivanja adekvatnih sadržaja iz kulture, tradicije i istorije manjina. Ovo podrazumijeva unošenje ovih sadržaja kao obaveznih u vaspitno-obrazovni proces na svim nivoima

Očuvanje kulturne baštine, kulturno-istorijskih spomenika, tradicije manjina, obezbjediće se zakonskim i drugim mjerama, kojima treba da prethodi popisivanje i registracija kulturno-spomeničkog blaga, kao cjelokupnog nasljedja države Crne Gore.

Izrada planskih dokumenata, kojima se pospješuje regionalni razvoj i zapošljavanje, posebno, u područjima nastanjenim manjinskom populacijom, posebno u sjevernom dijelu Crne Gore

U skladu sa raspoloživim sredstvima nevladinim organizacija, Obezbijediti finansiranje programskih sadržaja posvećenih manjinama, posebno u djelu informisanja ili finansiranja programa koja pospešuju informisanje na jeziku manjina na vizuelnim ili štampanim medijima.

Potrebno je ustanoviti sistem kadrovskih evidencija, sa posebnim akcentom na manjinski aspekt kadrovskih evidencija, u skladu sa standardima zaštite podataka o ličnosti, čime se te evidencije stavljaju u funkciju svrhe u koju su ustanovljeni;

4.JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1.Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u _____. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
“ Integracija sa identitetom “	450.000,00€	

4.2.Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u _____. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
Glavni korisnici projekata i programa NVO koji će se finansirati putem predloženog javnog konkursa su: -nevladine organizacije za zaštitu manjinskih prava

-organi državne uprave, kroz učestvovanje na edukacijama koje će realizovati nvo organizacije , razmjenu znanja i iskustva sa ekspertima koji će biti predavači na edukacijama.

-organi lokalne samouprave, kroz učestvovanje na edukacijama o primjeni antidiskriminacionog zakonodavstva i mehanizmima zaštite , kao i učestvovanje na edukacijama o primjeni Strategije manjinske politike.

-sudstvo, tužilaštvo, inspekciski organi, policijski organi,

- akademska i intelektualna javnost.

-javnost kroz podizanje nivoa svijesti i znanja o zaštiti i unapređenju manjinskih prava,nemoguće je precizno odrediti broj nevladinih organizacija koje se bave pitanjima manjinskih naroda, imajući u vidu da veliki broj nevladinih organizacija sprovodi aktivnosti za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, iako to nije njihova osnovna djelatnost. Svakako je bitno naznačiti značajnu ulogu ovih organizacija u sprovođenju politike za zaštitu manjinskih prava i sloboda, imajući u vidu da one sprovode aktivnosti koje direktno utiču na zaštitu ljudskih prava i sloboda.

4.3.Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa “ Integracija sa identitetom “	Očekivani broj projekata: 22 - 25

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: “ Integracija sa identitom “	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: _____ 15.000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 25.000 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: ***“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”***

4. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovalе u konsultacijama
Web Minsitartsva za ljudska i manjinska prava, email		

5. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje

	finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
“ Integracija sa identitetom “	3 službenika + Predstavnik NVO	Mr Arben Xhurreta
		Fikret Lulanaj
		Bojana Ščekić
		Predstavnik NVO

Ovjera ministra:

Fatmir Gjeka

Ime i prezime

M.P.

Potpis